

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Metodický sborník

Mentální mapování a rozvíjení kritického
myšlení v hodinách literární výchovy
v primárním vzdělávání

2015

Veronika Jabůrková

Název	Jan Werich – Líná pohádka
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Fotografie, tabule, pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Před rozdělením pracovních listů:

- Ukážeme fotografii Jana Wericha.
- Ptáme se, kdo je na fotografii?
- Napovídáme: herec v pohádkách (Byl jednou jeden král... Císařův pekař a pekařův císař; Fimfárum (kniha, filmové zpracování)
- Viděl někdo Fimfárum? Má někdo knihu doma? Jakou pohádku z knížky znáte?
- Dnes budeme číst jednu pohádku od pana Wericha právě z knihy Fimfárum.
- Název pohádky žáci mohou hádat ze „šibenice“, kterou vytvoříme na tabuli.
- Následuje rozdělení pracovních listů a společné čtení po částech (k myšlenkové mapě).

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Co je to lenost?

- Každý je někdy líný. Co děláme, když nás lenost přepadne?

Pokus se vymyslet lék na lenost.

- Proměníme žáky ve spisovatele. Představ si, co tebe vyléčí z nudy. Vzpomeň si na pohádky, vystupují v nich nadpřirozené bytosti – mohly by nám pomoci?

Vymysli, co by mohlo znamenat slovo škorně.

- Upozorníme žáky na přečtenou část: „Túdle jsem si sed u krbu...“ pomalu ze sebe soukal, „...a chytly mi škorně a vod nich nohavice...“

Jak by mohla pohádka pokračovat?

- Žáci se mohou pokusit vyplnit mapu, mohou ale také využít volné místo a napsat krátký text.

Co si myslíš, že v takovém království dělají lidé během běžného dne?

- Právě jsme dočetli pohádku o líném království. Co v tomto království mohou dělat lidé? Co dělal král a jeho synové?

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou:

- Chtěli byste žít v takovém líném království?
- Líbilo se vám chování krále a jeho synů? Dělali něco špatně?
- Byli jste spokojeni s koncem pohádky? Vymyslel by někdo jiný konec?
- Plyne z pohádky nějaké ponaučení?

Fimfárum
Líná pohádka
Jan Werich

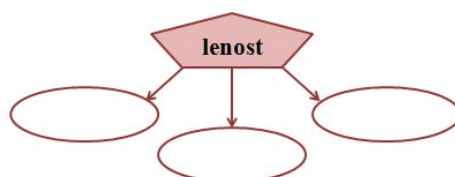
Bylo jednou jedno království.

Bylo pouze jednou, protože takové království se nedá dvakrát opakovat. Král měl několik synů, ale nevěděl přesně kolik, protože byl líný se zeptat královny, pokud byla naživu, teď byl líný je počítat, a cizích lidí se ptát nechtěl.

Mnohdy, když nebyl líný přemýšlet, se zamyslel. Vzápětí však zapomněl, kvůli čemu začal přemýšlet, a než by se namáhal si vzpomenout, dumal o něčem jiném, než původně chtěl.

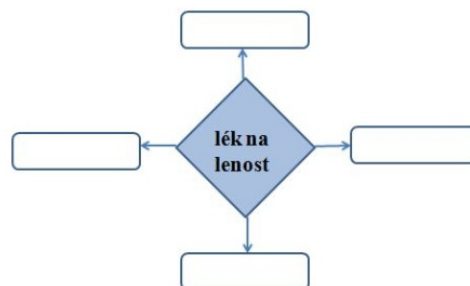
Co je to lenost?

Několikrát začal přemýšlet o tom, který z jeho synů by měl být po něm králem, ale vždycky, z vrozené lenosti, se mu myšlenky smekly k něčemu snadnějšímu, nebo z té námahy usnul. Jednou však přece došel k rozhodnutí, které naštěstí zapomněl zapomenout. Usnesl se sám v sobě, že králem bude ten z jeho synů, který je ze všech nejlínější.

Přikázal svolat všechny své syny, a aby nezapomněl, na kdy je dal svolat, nařídil, aby přišli hned teď. A všichni!

Jak se můžeme lenosti bránit? Pokus se vymyslet lék na lenost.

Přišli tři tuční mladíci. Král je vyzval, aby se posadili. Chvilku mlčky čekal, když však už žádný další tučný mladík nepřicházel, pravil:

„Jste tu všichni, mí milí synové?“

„Ano,“ odpověděli mladíci.

Z toho král nabyl jistoty, že má tři syny, a jeho sebevědomí náležitě stouplo. Nic nesnižuje mužovo sebevědomí tolik jako nejistota co do počtu vlastních dětí.

„Mám vás všechny tři stejně rád,“ pravil se slzou v oku. Nerozplakal se však usedavě, protože usedavě plakat dá námahu.

Potom vysvětlil chlapcům, že království bez tradic je horší než třeba republika s tradicemi, a právě proto že odkáže království a trůn jen tomu z nich, který jest nejvíce tradičně líný.

„Nejstarší z vás necht' promluví,“ zakončil.

Chlapci se dívali jeden na druhého, čekajíce, kdo z nich začne.

„To ani nevíte, kdo z vás je nejstarší?“ ptá se král.

„Dyť vono to dá práci si to pamatovat, tatí,“ řekl nejučenější z nich.

To znělo slibně. Ukázal tedy král na jednoho ze svých synů: „Tak začni třeba ty... jak se jmenuješ... no, to je jedno. Mluv!“

„Tatí,“ začal mladík, „já jsem velice líný. Já jsem tak líný, že spím s otevřenýma očima. Zavírat na noc klapky a ráno je zase otevírat, uznej, to je zbytečná dřina.“

Král seděl a koukal do dálky. Když za hodinu nic neřekl, začal druhý syn o své lenosti:

„Túdle jsem si sed u krbu...“ pomalu ze sebe soukal, „...a chytly mi škorně a vod nich nohavice. Tak sem to nechal bejt, esli shořím celej. Neshořel. Vono to na lejtkách zhaslo.“

Vymysli, co by mohlo znamenat slovo škorně.

Král se díval do dálky.

Za hodinu třetí králevic začal mluvit. Mluvil tak líně, že mu bylo sotva rozumět.

„Já bych, tento... che... che... jako třeba jsem pod šibenicí, ne? Že jo? A heled'... ted' mě jako tahaj nahoru za... jak se to jmenuje... mám na tom hlavu... víš za co, vid'?... a ted' mi někdo dá do ruky kudlu nebo nůž, ne?... abych se... tento... odříz. To by se divili...jo! Krk se to jmenuje... kde jsem přestal?“

„Že by se divili,“ pravil nejtupnější mladík.

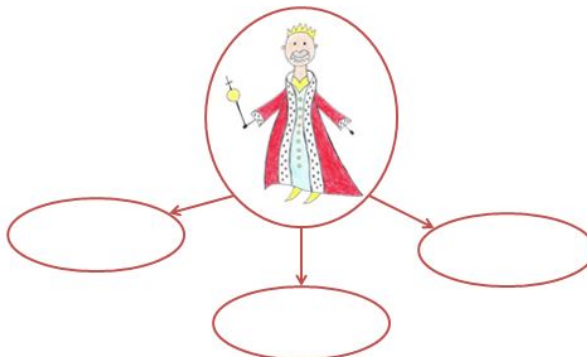
„... že by se divili, jak bych se nechal oběsit! Cha! Přece, tatí, zvednout ruku až semhle takhle nad to... nad krk... fuj, to musí bejt námaha...“

Král seděl a hleděl do dálky.

Když ani za tři hodiny se neprojevil, chlapečci se začali ptát, který z nich tedy bude králem.

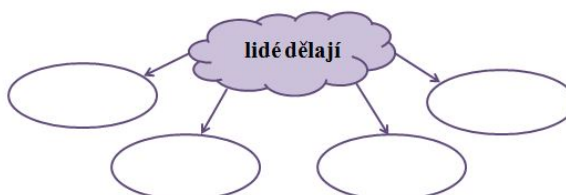
„Tak řekni, tatí, kterej z nás je nejlinější? Kdo dostane trůn?“

Jak by mohla pohádka pokračovat?

Král se přestal dívat do dálky a pravil: „Já byl líný vás poslouchat a ted' jsem líný se ptát, o čem tu byla řeč,“ a zůstal králem ještě dlouhá léta, protože byl líný umřít.

Co si myslíš, že v takovém království dělají lidé během běžného dne?

Název	Iva Procházková – Středa nám chutná
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	2 vyučovací hodiny
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit komunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Po rozdání pracovních listů:

- Společně si se žáky přečteme promluvu dívky Cilky ke čtenářům.
- Motivací je obrázkový plánec příběhu, který si žáci prohlédnou.
- Následně učitel vyzve žáky, aby se pokusili vymyslet, jaká by mohla být zápleтка příběhu, který se za okamžik bude číst.
- Žáci mohou v této fázi pracovat samostatně, ale i ve dvojicích či skupinách.
- Dobrovolníci mohou vymyšlené příběhy přečíst před třídou.
- Následuje společné čtení textu po částech (k myšlenkové mapě).

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.
- Ptáme se žáků na důvod, proč právě tuto odpověď zapsali do své mentální mapy. Vedeme žáky k tomu, aby dokázali obhájit své názory.

Jaký byl pan ředitel? Co si o něm po přečtení části textu myslíš?

- Proč si pan ředitel zavolal Cilku k sobě? Co bylo zvláštního na dívce? Co si o tom myslel pan ředitel? Proč si odpovědi od Cilky zapisoval do notýsku? Proč se pan ředitel nechtěl dotknout jablek? Báł se něčeho?

Představ si, že by ti na hlavě také rostla jablka. Mohlo by ti to přinést něco dobrého? Pokus se vymyslet výhody a nevýhody rostoucích jablek na hlavě.

- Proměníme žáky v děti s jablky na hlavě. Představte si nyní celý váš den, co během dne zažíváte? Když se ráno vzbudíte, co děláte? Představte si váš den s jablky ve škole, co by na to řekli vaši spolužáci? Jaké by bylo sportování s jablky na hlavě?

Pokus se vymyslet, co by taková jablka mohla ještě způsobovat.

- Vyjdeme z přečtené části textu. Upozorníme žáky na to, že se jedná o vážnou věc.

Vymysli jiné vhodné názvy celého vyprávění.

- Líbí se vám název příběhu? Proč si myslíte, že se příběh nazývá právě Středa nám chutná?

Jak si myslíš, že příběh pokračoval? Pokus se pokračování příběhu zaznamenat do plánu tak jako Cilka.

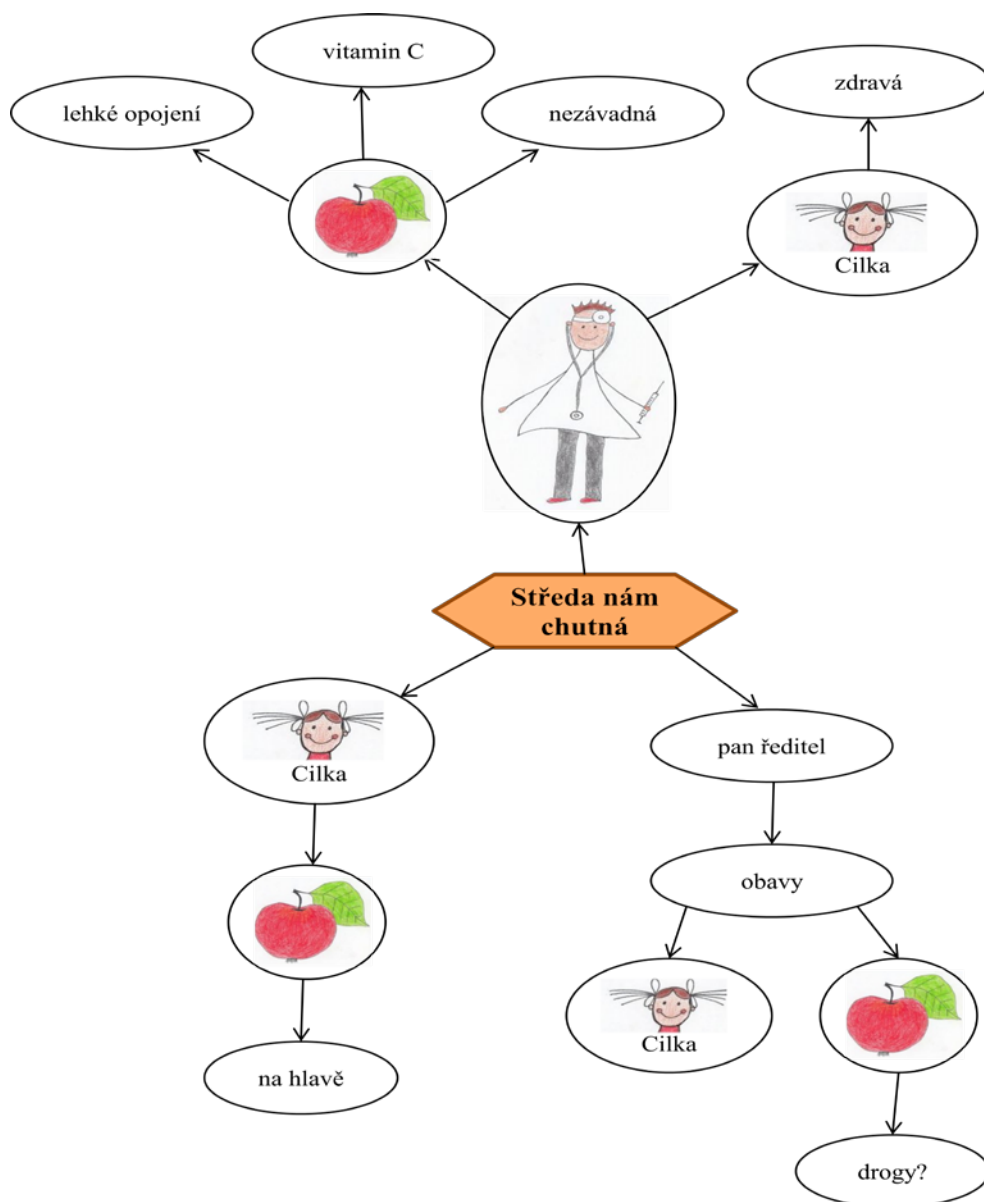
- V této fázi mohou žáci pracovat samostatně, ale také ve dvojicích či skupinách.
- Dobrovolníci mohou své závěry přečíst před třídou.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou a porovnání příběhů, které žáci vymýšleli podle plánu ve fázi evokace. (Do této fáze můžeme zařadit také poslední dvě mentální mapy.)

Ahoj děti!
 Jmenuji se Cilka a vytvořila jsem pro vás
 takový plánec příběhu, který si za chvílku
 přečtete. V úplném středu se můžete dočíst,
 jak se příběh nazývá.
 Od názvu příběhu vedou tři šipky, které
 ukazují na hlavní postavy. Jaká je zápleтка
 příběhu, to už se pokuste vymyslet vy. ☺

Středa nám chutná

Iva Procházková

Že holčičce Cilce rostou na hlavě jablka, byl nesporný fakt. S tím se musel nový ředitel vyrovnat, i když to odporovalo zdravému rozumu. Otázka ovšem byla, proč jí rostou na hlavě jablka. Ředitel nad tím dlouho přemýšlel a došel k závěru, že Cilka je nemocná. Žádnému zdravému dítěti na hlavě jablka nerostou. Alespoň Jindřich Šeda žádné neznal. Bylo jasné, že se jedná o nějaký nový druh nemoci, možná nakažlivé, jak se ředitel obával, kterou bude potřeba léčit.

Ze všeho nejdřív si ředitel zavolal Cilku k sobě. Nechtěl začít celou záležitost řešit, aniž by znal Cilčin názor.

Cilka vstoupila do ředitelny. Nesla na hlavě několik květů a dvě jablka. Jedno žluté, druhé zarudlé, už takřka zralé.

„Jak je ti, Cilko?“ zeptal se jí ředitel kamarádsky. „Hrozné horko, vid?“

„Pod vrbou ne,“ řekla Cilka. „Tam je stín. A pavouci. Napínají tam nitě.“

Ředitel otevřel malý notýsek a poznamenal si do něj: Nemocná odpovídá nesouvisle, není schopna se soustředit na předmět hovoru.

Pak zvedl oči a vlídně pokračoval: „Nenudíš se teď o prázdninách, když většina dětí odjela?“

„Ota tu zůstal,“ namítla Cilka. „Dali jsme si do zahrady vanu. Koupeme se v ní. Taký si nabíráme vodu do pusy a stříkáme po sobě.“

Ředitel pokýval hlavou a poznamenal si: Nemocná je lhostejná ke svému osudu, není schopná vyvinout nějaké přání či touhu.

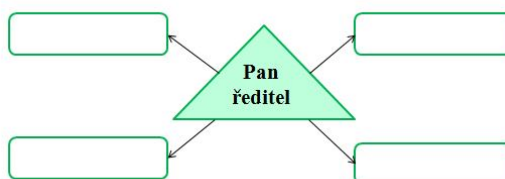
Poté ředitel vesele zamrkal. Aby Cilka viděla, že jeho otázky jsou dobře míněné.

„Nebolí tě to tady nahoře?“ ukázal na temeno hlavy. Cilka si tam sáhla a podrbala se.

„Svědí,“ řekla. „Hlavně když dozrávají. Nebo když do nich klovou špačci.“

Nemocná pociťuje svou chorobu jako obtížnou a nepříjemnou, zapsal ředitel do svých poznámek a zaklapl notýsek. Pak vstal, přistoupil k Cilce a pohladil ji po vlasech. Dával přitom pozor, aby se nedotkl jablek. Aniž by to otevřeně přiznal, pociťoval k nim štitivý odpor. Jako k žábám, pavoukům, slimákům, rybám a některým druhům hub. Možná že to vůbec nejsou jablka, napadlo ho. Možná že se jedná o nějaké jedovaté plody, které jenom navenek jablka připomínají! Ta myšlenka ho velmi znepokojila.

Jaký byl pan ředitel? Co si o něm po přečtení části textu myslíš?

„Zítra spolu zajedem do města, Cilko,“ řekl s úsměvem. „Pojedeme autem, to se ti bude líbit. Navštívíme jednoho moc hodného pana doktora!“

Cilka poslušně přikývla. Z hlavy jí spadlo dozrálé jablko. Zakutálelo se pod stůl. Cilka ho zvedla a otřela o ušmudlané tričko. Pak ho velkoryse nabídla řediteli. Jindřich Šeda lehce zbledl a o krok couvl.

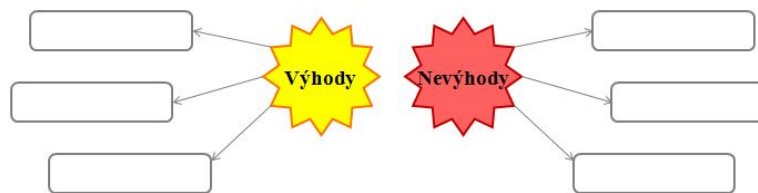
„Děkuju,“ udělal rukou odmítavý posunek. „Nějak mě zlobí žaludek. A za chvíli bude oběd.“

Cilku jeho odmítnutí v nejmenším nemrzelo.

„Donesu ho Otovi, ten má před obědem vždycky největší hlad.“

Strčila jablko pod tričko a spokojeně odběhla do zahrady.

Představ si, že by ti na hlavě také rostla jablka. Mohlo by ti to přinést něco dobrého? Pokus se vymyslet výhody a nevýhody rostoucích jablek na hlavě.

Nejvyšší čas něco podniknout, pomyslel si Jindřich Šeda s neklidem. Nebo se tu všechny děti otráví a já je ještě budu mít na svědomí!

Ale doktor, ke kterému ředitel Cilku zavedl, shledal děvčátko zcela zdravým. Ovšem, byla tu ta záležitost s jablky, z hlediska medicíny nanejvýš zajímavá, ale kde bylo psáno, že se jedná o chorobu? V lékařských knihách nic takového nestálo.

Na žádost ředitele Šedy poslal doktor jedno jablko do laboratoře na rozbor a Cilce předepsal pudr, kterým si měla posypávat hlavu, kdyby ji obzvlášť svědila. Nic víc udělat nemohl. Ředitel zdvořile poděkoval za vyšetření a odvezl Cilku autem zpět do domova. Cestou se rozhodl, že musí navštívit jiného doktora. Chápatějšího. Zkušenějšího. Zodpovědnějšího.

V následujících dvou týdnech neměla Cilka chvilku klidu.

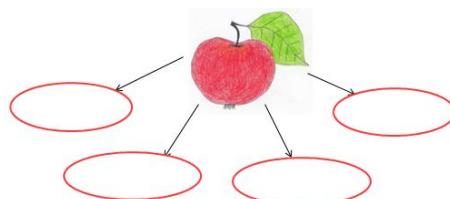
Nevyšetřoval-li ji právě nějaký lékař, seděla docela určitě v čekárně, nechala se píchat od sestry do prstů či do předloktí anebo se snažila na nemocničním záchodě strefit do přidělené sklenice a nepočurat si přitom celou ruku. Bylo to únavné a nudné.

Většina doktorů si kromě toho libovala ve vyplňování zdlouhavých formulářů. Cilka musela odpovídat na nesčetné množství otázek, kterým nerozuměla, na jejichž zodpovězení však pravděpodobně velmi záleželo. Říkala ANO nebo NE, někdy také NEVÍM nebo MOŽNÁ, podle toho, co ji zrovna napadlo. Jednou při vyplňování formuláře usnula a hlava jí klesla na stůl s připravenými injekčními stříkačkami. Popíchala si nos a levou tvář, takže ji sestra musela ošetřit a ředitel ji přivezl do domova celou ovázanou. Nefňukala, nestěžovala si, ale zmizela na zbytek odpoledne v hlubině zahrady a nikdo ji až do večera nespasil.

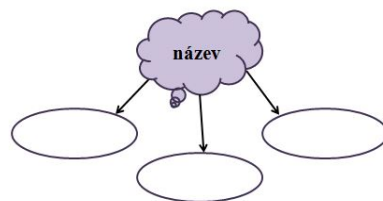
Po nějaké době přišly poštou výsledky z laboratoře. Ve zprávě se tvrdilo, že zkoumané ovoce je nezávadné, nenese stopy postřiku ani jiného chemického ošetření, má vysoký obsah vitamínu C, a dokonce i thiaminu, což je u jablek naprosto nevídané. Zpráva končila poněkud neúřední poznámkou, že zaměstnanci laboratoře jablko ochutnali a zpozorovali na sobě pocit lehkého opojení jako po požití malého množství alkoholu, ale mnohem příjemnější. „Člověku je, jako když je zamilovaný,“ připsala laborantka Koloušková, která pocit zamilovanosti dobře znala, neboť se v něm přibližně dvakrát do roka nacházela.

Jindřich Šeda zprávu pečlivě přečetl a zamyslel se. Na jedné straně se mu ulevilo, neboť obava, že by jablko mohlo být jedovaté, se ukázala lichá. Na druhé straně ovšem ještě víc zneklidněl. Vyvolává-li požití jablka podobné účinky jako alkohol, je jisté, že je v ovoci nějaká droga. Pravděpodobně dosud neznámá, proto ji v laboratoři neobjevili. Tak je to. Docela jistě. A je-li v Cilčiných jablkách droga, je třeba před ní děti chránit. Okamžitě.

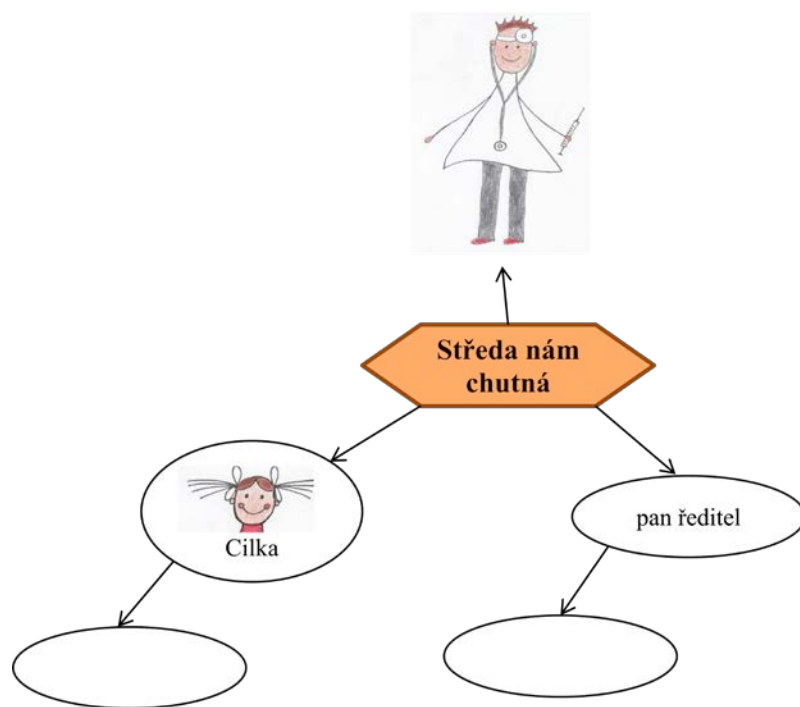
Pokus se vymyslet, co by taková jablka mohla ještě způsobovat.

Vymysli jiné vhodné názvy celého vyprávění.

Jak si myslíš, že příběh pokračoval? Pokus se pokračování příběhu zaznamenat do plánku tak jako Cilka.

Název	Miloš Kratochvíl – Had v divadle
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	Část vyučovací hodiny
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit komunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení básně, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Po rozdání pracovních listů:

- Vyzveme žáky, aby si prohlédli obrázek v horní části pracovního listu.
- Dále je jejich úkolem pokusit se vymyslet krátký příběh. (Dobře si prohlédni obrázek. O čem by mohla být báseň, kterou budeme za malý okamžik číst?)
- Žáci mohou v této fázi pracovat samostatně, ale i ve dvojicích či skupinách.
- Dobrovolníci mohou vymyšlené příběhy přečíst před třídou.
- Následuje společné čtení básně.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.
- Ptáme se žáků na důvod, proč právě tuto odpověď zapsali do své mentální mapy. Vedeme žáky k tomu, aby dokázali obhájit své názory.

Co je to LÓŽE? Co se v lóži dělá?

- Znájí všichni žáci význam slova lóže?
- Upozorníme žáky na to, že se jedná o vážnou věc.
- Snažíme se zabránit tomu, aby žáci vymýšleli hlouposti.
- Vedeme žáky také k tomu, aby jejich odpovědi byly založené na informacích z přečtené části básně, aby odpovědi byly něčím podložené.
- Důležité je, aby si své odpovědi žáci dokázali obhájit.

Co by všechno mohl dělat had v divadle?

- Na okamžik žáky proměníme ve spisovatele.
- Zapsané myšlenky a nápady žáků podněcují diskusi.
- Žáci mohou odhadovat, proč jejich spolužák zapsal právě tuto odpověď. Jaký důvod k tomu měl? Co ho k tomu vedlo?

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou básní:

- Líbila se ti báseň? Proč?
- Napadalo tě něco při čtení básničky?
- Jak bys báseň popsal svému kamarádovi?

*Pokus se vymyslet, o čem by mohla
být báseň, kterou budeme číst.
Dobře si prohlédni obrázek.*

Miloš Kratochvíl

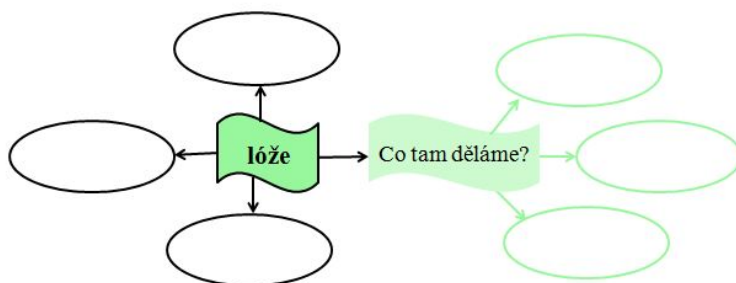
Had v divadle

Jednou hada napadlo,
že navštíví divadlo.

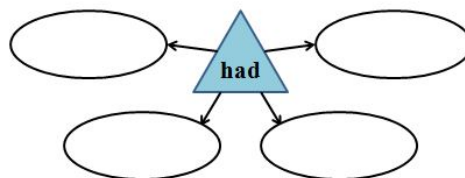
Tam nastaly potíže,
neboť každý z nás ví, že
všechna řádná divadla
mají jenom sedadla.

A co s hadem, když jen leží?
Leží, ať jde nebo běží...
Pak jim svítlo: „Můj ty bože,
Od čeho tu máme lóže?!“

Co je to LÓŽE? Co se v lóži dělá?

Co by všechno mohl dělat had v divadle?

Název	Miloš Macourek – Makaróny jdou na procházku
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	2 vyučovací hodiny
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit komunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Vymýšlení příběhu, čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Po rozdání pracovních listů:

- Společně si se žáky přečteme promluvu chlapce Vojty ke čtenářům.
- Motivací je obrázkový plánek příběhu, který si žáci prohlédnou.
- Následně učitel vyzve žáky, aby se pokusili vymyslet, jaká by mohla být zápleтка příběhu, který se za okamžik bude číst.
- Žáci mohou v této fázi pracovat samostatně, ale i ve dvojicích či skupinách.
- Dobrovolníci mohou vymyšlené příběhy přečíst před třídou.
- Následuje společné čtení textu po částech (k myšlenkové mapě).

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.
- Ptáme se žáků na důvod, proč právě tuto odpověď zapsali do své mentální mapy. Vedeme žáky k tomu, aby dokázali obhájit své názory.

Co je to nuda?

- Každý z nás si už určitě někdy řekl „nudím se“.
- Co to slovo ale znamená? Přemýšleli jste někdy o tom?
- Co dělám, když se nudím? Co prožívám?

Umiš se nudy zbavit? Jakým způsobem to děláš?

- Vzpomeň si na své chvílky, kdy jsi prožíval nudu. Jak jsi tento problém vyřešil? Co jsi udělal pro své zabavení se?

Co zajímavého k vidění bys poradil makarónům ty?

- Co zajímavého je v našem okolí, co by měly makaróny zaručeně spatřit?
- Zavzpomínej, co vše jsi už viděl, kde všude jsi byl. (památky, rozhledny, turistika...)

Přišlo ti v příběhu něco legračního? Co konkrétně.

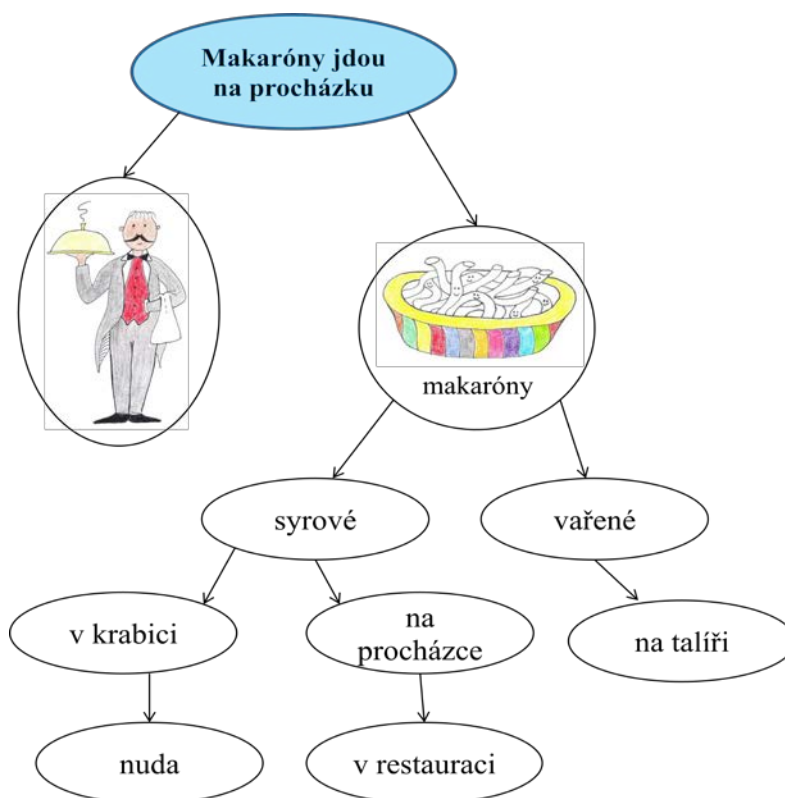
- Otázka, která podněcuje diskusi. Proč právě toto ti přišlo legrační? Z jakého důvodu?

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou a porovnání příběhů, které žáci vymýšleli podle plánu ve fázi evokace. Přiblížil se někdo svými nápady přečtenému příběhu?

Ahoj děti!
 Jmenuji se Vojta a mám pro vás velmi legrační pohádku o makarónech. Než se ale pustíme do čtení, zkuste vymyslet, co by se v pohádce mohlo přihodit.
 Podívejte se na mapu s indiciemi. V úplném středu se můžete dočíst název pohádky.
 Od názvu vedou dvě šipky, které ukazují na hlavní hrdiny.

Miloš Macourek
Láska a dělové koule

Makaróny jdou na procházku

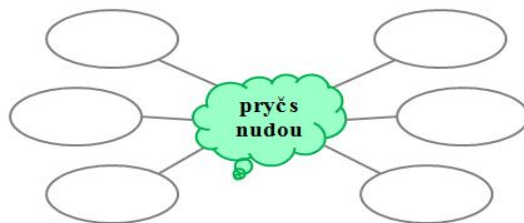
Ležet v nějaké krabici a nic nevidět, to musí být hrozná nuda. A takhle se v jedné krabici ve spižírně nudilo sto dvacet makarónů. A protože to byly pravé italské makaróny, říkaly si italsky:

To je nuda, to je nuda.

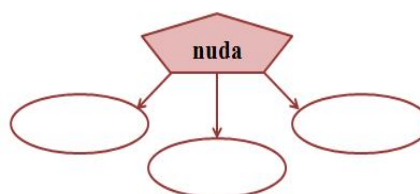
K ukousání, řekl jeden makarón, ještě se tady navzájem sníme.

Syrové nejsme k jídlu, řekl třetí, ale což kdybychom se šly někam podívat, svět je přece tak zajímavý, jsou na něm kolotoče a houpačky a různé koncerty, přepychové restaurace, zoologické zahrady a kdoví co ještě.

Co je to nuda?

Umiš se nudy zbavit? Jakým způsobem to děláš?

Dobrá, řekl devátý makarón, ale cožpak nás někdo pustí? Uvidí nás a řekne, aha, makaróny, chytí nás a bude po procházce.

Musíme vypadat tak, aby nás nikdo nepoznal, řekl třicátý sedmý makarón, vezmeme si klobouky a pláště do deště.

Tak si vzaly klobouky a pláště do deště a šly.

Šly po ulici, bylo jich sto dvacet, a lidé říkali:

Koukejme, nějaká výprava, a makaróny se chvílemi zastavovaly a ptaly se italsky:

Kde je tady, prosím vás, něco zajímavého k vidění?

To je těžké, říkali lidé, my neumíme italsky, ale jestli chcete vidět něco zajímavého, máme tady kolotoče a houpačky, různé koncerty, přepychové restaurace, zoologickou zahradu a kdoví co ještě.

Tak třeba kolotoče a pak koncerty a zoologickou zahradu, říkaly makaróny.

Tak to jděte takhle a pak takhle, říkali lidé a makaróny šly a viděly kolotoče a houpačky, koncerty a zoologickou zahradu. Bylo to všechno velice zajímavé, ale makarónům byla nakonec zima, zábly je nohy, a tak si řekly:

Bylo to všechno velice zajímavé, měly by to vidět všechny makaróny, ale teď se půjdeme posadit do nějaké restaurace.

Co zajímavého k vidění bys poradil makarónům ty?

A tak šly do restaurace, hezky způsobně si sedly, bavily se italsky, a když je slyšel číšník, řekl si:

Udělám jim radost a přinesu jim italské makaróny, ať si pochutnají. A opravdu jim přinesl makaróny.

To víte, že makaróny byly příjemně překvapeny, ty, které seděly u stolu, i ty, které ležely na talíři, a hned si řekly:

To je ale náhoda, vidíte, kde se tady berete?

Ale, řekly jedny makaróny, mohly jsme se nudou ukousat, tak jsme si udělaly malou procházku, a protože nás bolely nohy, zašly jsme si sem.

Že jsme na to nepřišly dřív, řekly si makaróny na talířích, mohly jsme také něco vidět.

Nikdy není pozdě, my jsme už něco viděly a vy ne, vyměníme si místa, vezměte si naše klobouky a pláště do deště, my si vlezeme na talíře, to je přece jednoduché, jen do toho.

A makaróny, které byly na talířích, vyskákaly na koberce, ale pan vrchní přiběhl a řekl hostům:

Promiňte, neumím sice italsky, ale jak se to chováte, všechny makaróny jsou po kobercích, myslel jsem, že umíte makaróny jíst, a běžel pro smetáček a lopatku.

Tady máte klobouky a pláště do deště, řekly jedny makaróny druhým makarónům, oblečte se, my si zatím vlezeme na talíře, a vlezly si na talíře, namočily si nohy do teplé omáčky a bylo jim dobře.

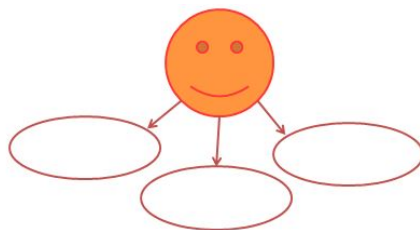
A pan vrchní přiběhl se smetáčkem a lopatkou a viděl, že na kobercích nejsou žádné makaróny a že hosté odcházejí, a byl velmi překvapen.

Pročpak odcházíte, makaróny vám nechutnaly?

Promiňte, řekly makaróny, které byly na odchodu, jak bychom mohly jíst makaróny, když nejsou vařené? Cožpak se pravé italské makaróny jedí syrové?

A pan vrchní se podíval a viděl, že makaróny na talířích jsou opravdu syrové, a velice se omlouval a myslel si, taková ostuda, a makaróny v pláštích do deště se usmívaly, že se nic nestalo, že se to může stát každému, zamávaly syrovým makarónům a šly se podívat na houpačky a kolotoče a na celý ten svět, který je tak zajímavý.

Přišlo ti v příběhu něco legračního? Co konkrétně.

Název	Jan Vladislav – O sněžence a sněhu
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- O čem si dnes budeme číst?
- Učitel dá žákům hádanku. Zkuste na to přijít sami.
- Po uhodnutí odpovědí rozdáme pracovní listy.

Jiří Žáček – hádanky

Padá peří, padá z nebe,
jak se třpytí a jak zebe!
Kdybys na to peří dých,
roztálo by. Je to... (sníh)

Jitka Novohradská

Podobný chmýří pampelišek
na tyčky plotů sedá z výšek.
Vítr z něho bílé šaty souká -
koupí si je zimomřivá louka. (sníh)

O sněžence

Trojdílná sukýnka

bílá a malinká, nosí ji panenka,

má jméno... (sněženka)

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Pokus se rozdělit nabízené lidské vlastnosti na kladné a záporné. Zamysli se nad tím, co která vlastnost znamená.

- Žáci se pokusí samostatně vlastnosti rozřadit.
- Učitel žákům následně pomáhá objasňovat významy vlastností.
- Jednotlivé vlastnosti můžeme také zdramatizovat.

Představ si, že bys byl(a) ve stejné situaci jako sníh. Koho bys poprosil(a) o pomoc? Zamysli se nad tím, komu ve svém okolí důvěřuješ.

- Snažíme se o to, aby se žáci zamysleli zejména nad tím, z jakého důvodu dotyčnému důvěřují. Proč tomu tak je?
- Nenutíme nikoho, aby sdílel své odpovědi před třídou.

Pokus se popsat několika slovy štěstí.

- Co prožíváš, když jsi šťastný? Co děláš? Jak se cítíš? Kdy naposledy jsi byl šťastný a proč?

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou. Bylo chování ostatních ke sněhu správné? Zachovali byste se jinak? Proč? Plyne z pohádky nějaké ponaučení?

- V této fázi pracujeme s posledními dvěma mentálními mapami:

Pokus se vysvětlit význam přátelství v životě každého člověka. Proč potřebujeme přátele?

Jaký by měl být tvůj nejlepší kamarád?

Co vyprávěl vítr bílé růži

O sněženke a sněhu

Jan Vladislav

Všechny věci už měly svoji barvu, vyprávěl vítr růži pátý večer, jen sníh ne. Hlína byla hnědá, tráva byla zelená, růže byla červená, obloha modrá a slunce na ní zlaté, ale na sníh žádná barva nezbyla. Chudáček sníh se rozhodl, že půjde a někoho o trochu barvy poprosí.

Nejdřív poprosil hlínu:

„Hlínó, dej mi trochu své hnědé barvy!“

Ale hlína spala a neodpověděla.

Potom šel sníh k trávě:

„Trávo, dej mi trochu své zelené barvy!“

Ale tráva byla lakomá a dělala, že neslyší.

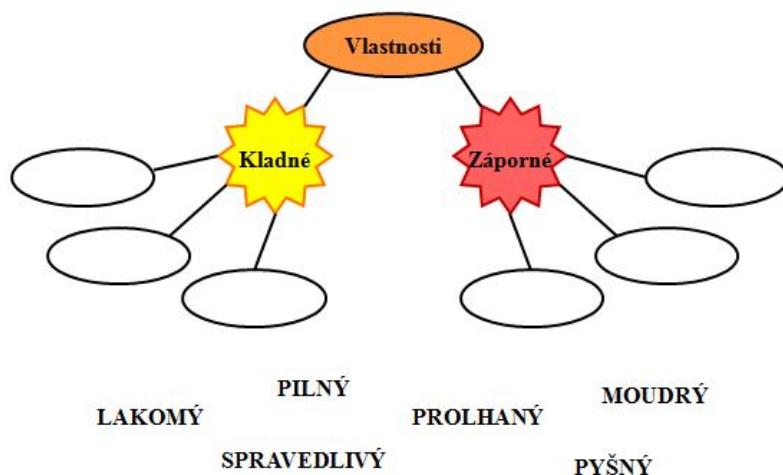
A tak šel sníh dál a poprosil růži:

„Růžičko, dej mi trochu své červené barvy!“

Ale růže byla pyšná a odvrátila hlavu.

Pokus se rozdělit nabízené lidské vlastnosti na kladné a záporné. Zamysli se nad tím, co která vlastnost znamená.

A tak šel sníh dál a zavolal na oblohu:

„Obloho, dej mi trochu své modré barvy!“

Ale obloha byla daleko a sníh ani neslyšela.

A tak musil prosit dál a zavolal na slunce:

„Sluníčko, dej mi trochu své zlaté barvy!“

Ale sluníčko utíkalo pořád po nebi a v samém spěchu nemělo kdy odpovědět.

A tak musil chudáček sníh jít s prosíkem dál a zastavil se u jakéhosi skromného bílého kvítku pod lesem.

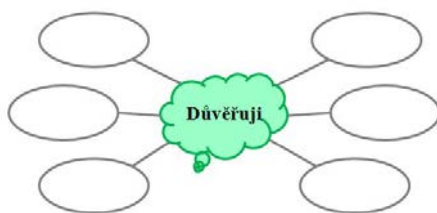
„Bílý kvítku, dej mi trochu své pěkné barvy!“

A milý kvítek odpověděl:

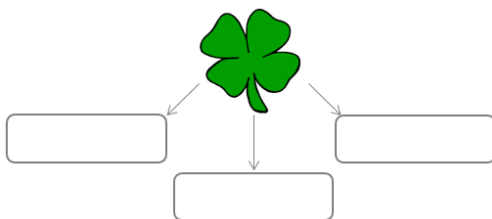
„Proč by ne, sněhu, vezmi si jí, kolik chceš!“

A tak si sníh vzal od kvítku trochu jeho barvy a od té chvíle je až dodnes bílý. A skromný kvítek pod lesem, ten se až dodnes jmenuje sněženka a je to jediný květ, kterému sníh neublíží.

Představ si, že bys byl(a) ve stejné situaci jako sníh. Koho bys poprosil(a) o pomoc? Zamysli se nad tím, komu ve svém okolí důvěřuješ.

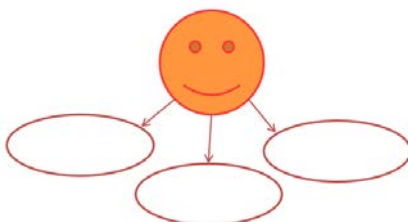
Pokus se popsat několika slovy, co je to štěstí.

Pokus se vysvětlit význam přátelství v životě každého člověka. Proč potřebujeme přátele?

Jaký by měl být tvůj nejlepší kamarád?

Název	Václav Čtvrtek – Jak jsem ho potkal
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Vymýšlení příběhu, čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- O čem si dnes budeme číst?
- Zkuste to vymyslet sami.
- Žákům prozradíme indicie: zeď, hřebíček, panák, pán – který se holí, křída.
- Vyzveme žáky, aby se pokusili pomocí indicií vymyslet, o čem by mohl být příběh, který se bude číst.
- Dobrovolníci mohou své příběhy přečíst před třídou.
- Následně rozdáme pracovní listy.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Pokus se vymyslet, co křídového panáka může trápit. Pokud tě nic nenapadá, přečti si nejdříve nabízená tvrzení a rozhodni, zda mohou opravdu panáka trápit. Pokud ano, zakroužkuj a spoj je s velkým mrakem.

- Otázka se vztahuje k přečtené části textu. Proto žáky upozorníme na to, že by jejich odpovědi měly být něčím podloženy. Odpověď by neměla být pouhým výmyslem, který postrádá logiku.
- Učíme žáky obhajovat své názory, argumentovat. Ptáme se, proč žák právě toto napsal jako svou odpověď.

Představ si, že by tě někdo nakreslil tak jako panáka na zed'. Byl bys na ní úplně sám. Zamysli se a napiš, po čem by se ti na zdi nejvíce stýskalo.

- Co je pro tebe důležité? Co máš rád? Bez čeho by se tvůj den neobešel?

Porovnej svět dětí se světem dospělých. Co děláš během dne ty? Co odlišného než ty dělají tví rodiče?

- Otázka, která rozvíjí diskusi.
- Jaký je rozdíl mezi tím, co děláš během dne ty a tím, co dělají tví rodiče?
- Co naopak děláš ty i tví rodiče? Jaké jsou vaše společné aktivity?

Je tedy pravda, že kdo se holí, nemůže čárat veřejně po zdech?

- Poslední otázka slouží k zamyšlení nad tím, zda je pravdivé to, co říkal pán z příběhu o holících se lidech. Není zde již vytvořena mentální mapa.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou. Porovnání přečteného příběhu s těmi, které žáci vymýšleli ve fázi evokace. Přiblížil se někdo nějakou myšlenkou přečtenému příběhu?

- Líbil se ti příběh? Z jakého důvodu?

Václav Čtvrtek

Jak jsem ho potkal

Bylo to navečer, když jsem šel zalívat zahrádku před domem. Stál na zdi mezi mým oknem a meruňkovým stromkem. Pozdravil jsem a zeptal jsem se ho:

„Kde se tu berete?“

Křídový panák neodpověděl. Díval se přes zahrádku na kopec, kam zapadalo slunce. Zdálo se mi, že ho něco trápí.

Našel jsem si pod zdi kousek oddrolené malty, od ucha k uchu jsem mu udělal oblouček – a panák se rozesmál:

„Dobrý večer, nezlobte se na mne. Vím, že tu na zdi nemám co dělat. Ale já musím být vždycky tam, kde mě kdo namaluje.“

Mluvil velmi správnou řečí. Asi ho někdo nakreslil kouskem křídý, který si vypůjčil ve škole.

„Líbí se vám u nás?“

Panák se rozhlédl po zdi. Byla holá, vybělená sluncem a omytá deště.

„Prosím vás, bude tu pořád tak pusto a nevlídně?“

„Bohužel.“

„Škoda,“ posteskl si panák. „Kdyby tu někde byl aspoň hřebíček, na který bych si mohl pověsit klobouk.“

Pokus se vymyslet, co křídového panáka může trápit. Pokud tě nic nenapadá, přečti si nejdříve nabízená tvrzení a rozhodni, zda mohou opravdu panáka trápit. Pokud ano, zakroužkuj a spoj je s velkým mrakem.

Představ si, že by tě někdo nakreslil tak jako panáka na zeď. Byl bys na ní úplně sám. Zamysli se a napiš, po čem by se ti na zdi nejvíce stýskalo.

Odpoledne se mi zlomila tužka a kousek tuhy mi uvázl na dně kapsy. Sáhl jsem pro něj, ale hřebík pro panáka jsem na zeď nenakreslil. Po chodníku za plotem zahrádky chodili lidé. Co chvíli se někdo objevil v oknech okolních domů. Všichni o mně věděli, že se každý den holím. Kdo se

holí, opravdu už nemůže čárat veřejně po zdech. Pustil jsem tuhu zpátky do kapsy a panákovi jsem řekl:

„Přijdu, až se nikdo nebude dívat.“

Porovnej svět dětí se světem dospělých. Co děláš během dne ty? Co odlišného než ty dělají tví rodiče?

Je tedy pravda, že kdo se holí, nemůže čárat veřejně po zdech?

Název	Miloš Kratochvíl – Modrý Poťouch
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse, výtvarné tvoření
Pomůcky	Pracovní list, papír, barvy
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- O čem si dnes budeme číst?
- Představím vám jednoho z hlavních hrdinů.
- Ukážeme žákům obrázek Modrého Poťoucha.
- Vyzveme žáky, aby přemýšleli o tom, kdo je postavička na obrázku.
- Kdo je to? Jak se jmenuje? Co dělá? Kde žije?
- Následně rozdáme pracovní listy.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Vymysli další situace, ze kterých se Poťouch může narodit. Zapiš je do oválů a spoj je šipkou s postavičkou Modrého Poťoucha.

- Otázka vychází z přečtené části textu. Upozorníme proto žáky na to, že by jejich odpovědi měly být něčím podloženy.
- Učíme žáky obhajovat své názory, argumentovat.
- Při jakých okamžicích se může narodit Poťouch? Může se to stát kdykoliv nebo jsou takové situace něčím zvláštní? (nezbedné situace, kdy může zavládnout zmatek)

Co tě napadne, když se řekne slovo patálie.

- Opět otázka, která vychází z přečtené části textu.
- Už víme, za jakých okolností se může narodit Poťouch. Před chvílkou jsme četli větu, že velké patálie bývají i s Poťouchem žlutým.
- Co by to slovo patálie tedy mohlo znamenat?

Zuzanka je na cestě domů, kde na ni čeká řízek od maminky. Pozor ale – má za krkem Poťoucha!! Vymysli, co se bude dít, až Zuzanka přijde domů. Jak se bude chovat k mamince?

- Žáky v tomto okamžiku proměníme ve spisovatele.
- Nyní víme kdo je Poťouch. Co by takový Poťouch mohl provést Zuzance?

Zkus vymyslet nová jména pro Poťoucha. Dalo by se mu říkat jinak než Poťouch?

- Se žáky je možné také vymýšlet nové postavičky. Odvozovat je můžeme od špatných lidských vlastností (pyšný – pyšnidlo, pyšnifunka...), můžeme je dále výtvarně ztvárnit.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou. Už ti někdy také skočil za krk Modrý Poťouch? Jak to probíhalo? Líbila se ti pohádka? Z jakého důvodu?

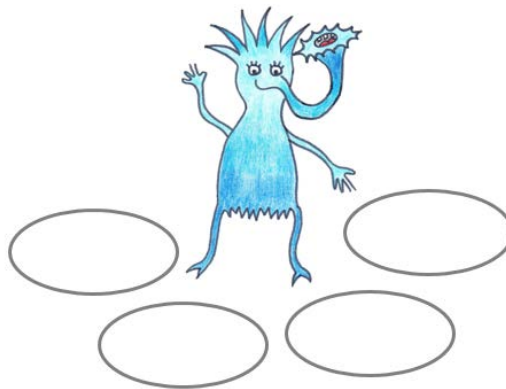
Modrý Poťouch

Miloš Kratochvíl

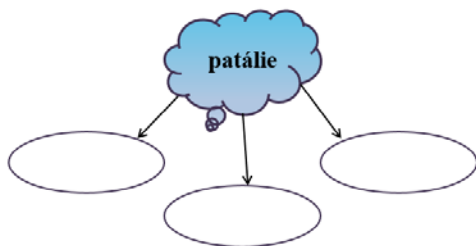
Když se pes rozběhne za kočkou, aby ji jen tak pro nic za nic chytil za ocas, nebo když ve škole zazvoní zvonek a všichni si myslí, že je konec hodiny, ale pak se ukáže, že to jen školník opravuje zvonek, může se stát, že se z toho narodí Poťouch.

Vymysli další situace, ze kterých se Poťouch může narodit. Zapiš je do oválů a spoj je šipkou s postavičkou Modrého Poťoucha.

Poťouch bývá různě velký a různě barevný. Nejhorší je Poťouch fialový, velké patálie bývají i s Poťouchem žlutým. Každý Poťouch má trumpetkové našeptávadlo, dva z pěti prstů na ruce výrazně delší, těm se říká popichovadla, a zbylé tři prsty jako přísavky. Štětiny na šišaté hlavě se odborně nazývají svědidla. Co se svědidel týká, může být Poťouch blondák, rezatec i černoštětinač. Nijak zvlášť na tom nezáleží, protože všichni Poťouchové jsou neviditelní!

Co tě napadne, když se řekne slovo patálie.

Zuzanka s modrou skvrnou

Klikatými uličkami se vracely ze školy domů Zuzanka s Jitkou. Neloudaly se jako jindy. Zuzanka se těšila domů. Tušila, že jí maminka chystá k obědu kuřecí řízek s jemnou bramborovou kaší a broskvovým kompotem. Když má narozeniny, vždycky ji čeká tohle nejzamilovanější jídlo.

„Tak si narozeniny hezky užij!“ popřála jí Jitka, když se loučily na rohu Krátké uličky.

„Dík!“ Zuzanka zamířila přes náměstíčko, z něhož se rozbíhá do oblouku Ohnutá ulice s domem číslo 7, kde s maminkou a tatínkem bydlí.

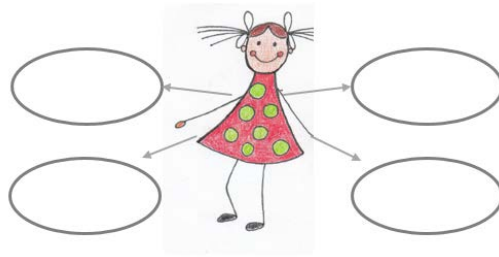
Míjela restauraci U Čápa. „Tady to vypadá každý den, jako by tu někdo slavil narozeniny,“ povzdechla si do směsice vůní, která se linula z velkých, pestře naložených talířů.

Na zahrádku vyšel číšník s nazdobeným zmrzlinovým pohárem. Točil jím nad hlavou na stříbrném tácku, jako akrobat, což přilákalo nejen pohled Zuzanky, ale taky jednu vosu. Zakroužila kolem číšníka, ten se po ní ohnal, ale víc než vosu vyplašil zmrzlinový pohár. Uletěl mu z tácu a přistál přímo do náruče naparáděné paní, která si ho objednala a ještě před okamžikem vypadala, že se na něj těší. Teď ale zapištěla, jako by se zmrzlina štítla víc než myši a chlupatých pavouků.

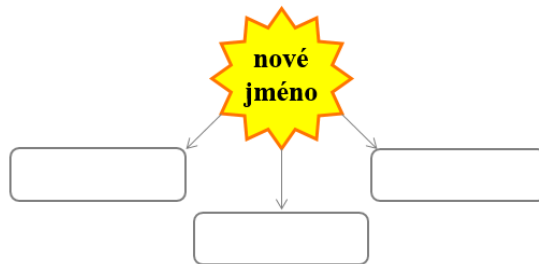
Zuzanka se tomu škodolibě zasmála. A z toho zasmání se narodil Poťouch... Modrý, středně velký – a samozřejmě neviditelný.

Rozhlédl se, uviděl Zuzanku a skočil jí za krk. To je oblíbené místo Poťouchů. K uším je to kousíček, takže mohou našeptávadlem pohodlně ponoukat, kůže je tam citlivá pro popichování a šimrání a přísavky tam dobře drží. Zuzanku si Modrý Poťouch vybral proto, že měla zvednutý límec. Chtěl se zahrát, jak na něj dýchlo z rozplácle zmrzliny.

*Zuzanka je na cestě domů, kde na ni čeká řízek od maminky. Pozor ale – má za krkem Poťoucha!!
Vymysli, co se bude dít, až Zuzanka přijde domů. Jak se bude chovat k mamince?*

Zkus vymyslet nová jména pro Poťoucha. Dalo by se mu říkat jinak než Poťouch?

Název	Miloš Kratochvíl – Modrý Poťouch (Může se dům zbláznit?)
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list, tabule
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- O čem dnes budeme číst?
- Žáci se snaží uhodnout. Pokládají učiteli otázky, ten odpovídá pouze ano, ne. Odpovědí je Modrý Poťouch.
- Následně rozdáme pracovní listy.
- Společně si se žáky přečteme první část textu k první otázce.

Kdo je to Poťouch? Co takový Poťouch asi dělá? Doplň své nápady do oválů a spoj je s postavičkou Modrého Poťoucha.

- Co si pamatujete z minulé hodiny o Modrém Poťouchovi?
- Žáci mohou pracovat nejdříve samostatně – každý na svém pracovním listu.
- Dále je možné napsat do středu tabule Modrý Poťouch a vytvořit myšlenkovou mapu, kde si se žáky připomeneme vše, co o této postavě již víme.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Vymysli, jak by příběh mohl pokračovat, jestli dům Poťoucha poslechne. Zapiš své nápady.

- Proměníme žáky ve spisovatele.
- V této fázi mohou žáci pracovat samostatně či ve dvojicích.
- Dobrovolníci mohou své nápady přečíst před třídou.

Jaký si myslíš, že Poťouch je? Pokud tě nic nenapadá, zamysli se nad nabízenými vlastnostmi. Pokud si myslíš, že určité slovo vystihuje Poťoucha, zakroužkuj ho a spoj s červeným středem.

- Žáky nechápe nejdříve pracovat samostatně.
- Následně pomáhá objasňovat významy vlastností učitel.
- Diskutujeme o tom, jaké nové vlastnosti žáci Poťouchovi přiřadili.

Proč se Poťouch snaží navádět věci a lidi ke špatným činům?

- Z jakého důvodu se Poťouch chová tak ošklivě?
- Přemýšlejte o tom, co ho k takovým činům může vést. Jaký k tomu může mít důvod?

3. Reflexe

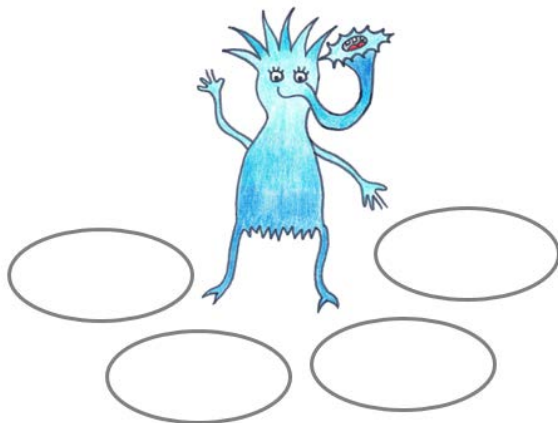
Zamyšlení nad přečtenou pohádkou:

- Líbilo se vám chování Poťoucha?
- Myslíte si, že by se modrý Poťouch mohl polepšit? Jak by k tomu mohlo dojít?
- Líbil se ti příběh? Proč?
- Plyne z pohádky nějaké ponaučení?

Modrý Poťouch
Může se dům zbláznit?
Miloš Kratochvíl

Modrý Poťouch nevěděl, kde mají domy uši. Usoudil, že nejspíš někde na chodbě, protože tam se hlasy a kroky rozléhají nejvíc.

Kdo je to Poťouch? Co takový Poťouch asi dělá? Dopln své nápady do oválů a spoj je s postavičkou Modrého Poťoucha.

„Stůj zdrav!“ pozdravil na chodbě dům číslo 14 a hned spustil: „Stojíš pěkně, ale divím se, že tě baví stát vedle šestnáctky! Tssse... Co je to za dům?! Proti tobě je to mrňous, ale lepší se na tebe, aby vypadal větší. Strč do něj, ať se odsune dál!“

Dům číslo 14 nic. Na chodbě bylo ticho jako o půlnoci.

„Strč do něj, ať odprejskne!“ zašeptal znovu Modrý Poťouch.

Dům se zase ani nepohnul, a tak ho chtěl popíchnout popíchovadly. Málem si je však zlomil o tvrdou dlažbu na podlaze. Zkusil polechtat schody svědídlem.

Vymysli, jak by příběh mohl pokračovat, jestli dům Poťoucha poslechne. Zapiš své nápady.

Kdyby se začaly ošívát odzdola nahoru, domem by to určitě pohnulo. Jenže štětiny se po prvním schodu smekly a Modrý Poťouch se uhodil do hlavy. Štěstím pro dům číslo 14 bylo, že jsou Poťouchové neviditelní. Jinak by se patrně sesypal smíchy z toho, jak se Modrý Poťouch po drcnutí tvářil a motal. Takhle se ale zase nestalo vůbec nic. S domem číslo 14 nehnulo Poťouchovo šklebení, žvanění ani jiné snažení.

Naštvaný Modrý Poťouch vyletěl na ulici a hned zahrnul do vedlejšího domu číslo 16.

„Hele šestnáctko, víš, co nechápu?“ spustil rychle, jako by hořelo. „Jak můžeš stát vedle někoho, jako je ten barák napravo?! Ta příšerná čtrnáctka... Myslí si o sobě bůhvíco, dívá se na tebe spatra, protože je o patro vyšší... Jenže ty jsi jiná kategorie! Máš na rozdíl od něj výťah, tak se vytahuj! Okna máš větší, o jeden komín víc, před vchodem novou rohožku a jemu vržou dveře!“

Jaký si myslíš, že Poťouch je? Pokud tě nic nenapadá, zamysli se nad nabízenými vlastnostmi. Pokud si myslíš, že určité slovo vystihuje Poťoucha, zakroužkuj ho a spoj s červeným středem.

Dům číslo 16 neřekl nic ani nic neudělal. Stál stejně klidně jako dům číslo 14. Modrý Poťouch zkusil všechny poťouchlosti, které znal, ale na domy to vůbec nezabíralo. Vztekly a rozčarováním zbledl víc, než když se nafoukl pýchou, že stačí na každého.

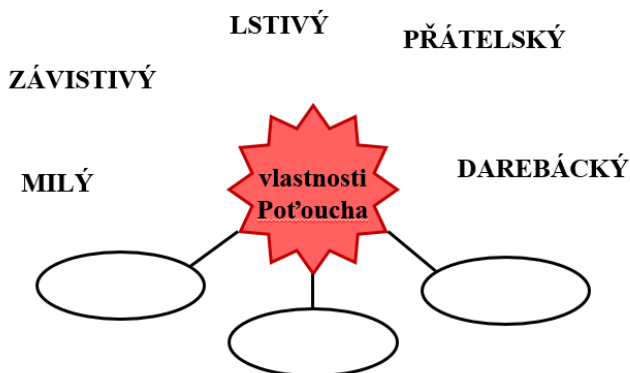
„Pane profesore ještě tam Poťouch pořád je?“ byla zvědavá Zuzanka.

„Je, ale už bledne. Ničí ho, že nedokázal ty dva domy rozhádat,“ usmál se spokojeně profesor Jindáček.

„A není cvok?“ zasmála se Zuzanka. „Nemůže být normální, když se myslí, že se kvůli němu začnou dva domy hádat!“

Pan Jindáček se tomu pousmál. Ale víc smutně než pobaveně. „Máš pravdu – není normální... Ale sama jsi poznala, co s tebou, s maminkou, s tatínkem a všemi ve vašem baráku dokázal udělat. Všichni jste se chovali podle něj!“

Proč se Poťouch snaží navádět věci a lidi ke špatným činům?

Zuzanka uhnula pohledem. Bylo to tak. Omluvit se to ničím nedalo. Poťouch je přinutil, aby se chovali jako cvoci.

„Prosím vás, můžete mi ještě půjčit brýle?“ poprosila tiše.

S úlevou se dívala přes žlutá skla, jak se Modrý Poťouch trhavě rozpadá, jako by se vzteky cupoval na kousíčky, které blednou a mizí.

„Je pryč. Už se tu nikdy neobjeví?“ podívala se na profesora.

Netuším, kolik má životů,“ protřel si unavené oči starý pán. „Jisté je jen to, že jedna poťouchlost probouzí další.“

„Takže se ze všech kousků, na které se Modrý Poťouch rozpadl, narodí jiní?“ vylekala se Zuzanka.

„Nevím, jestli z jeho kousků,“ řekl profesor a zhasl baterku, „ale vsadil bych své brýle na to, že právě teď už se někde nějaký další Poťouch narodil.“

Název	Martina Drijverová – Libuše a Přemysl
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- O čem si dnes budeme číst?
- Zkuste to vymyslet sami.
- Žákům prozradíme indicie: kněžna, Praha, věštění, kůň, ženich
- Vyzveme žáky, aby se pokusili pomocí indicií vymyslet, o čem by mohl být příběh, který se bude číst.
- Dobrovolníci mohou své příběhy přečíst před třídou.
- Následně rozdáme pracovní listy.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.

- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Co všechno víš o Praze? Spoj pravdivá tvrzení s obrázkem a prázdná pole vyplň svými nápady.

- Jaké památky znáš? Jaká zajímavá místa jsi v Praze navštívil. Jaké známé osobnosti jsou spojeny s naším hlavním městem?
- Nejdříve pracují žáci samostatně.
- Následně učitel se žáky ověřuje, zda byla spojena s obrázkem pouze pravdivá tvrzení.

Čím si podle tebe získala Libuše přízeň lidí a čím naopak jejich nepřízeň?

- Otázka se vztahuje k přečtené části textu. Proto žáky upozorníme na to, že by jejich odpovědi měly být něčím podloženy. Odpověď by neměla být pouhým výmyslem, který postrádá logiku.
- Učíme žáky obhajovat své názory, argumentovat. Ptáme se, proč žák právě toto napsal jako svou odpověď.

Zahraj si na věštce a do oválů napiš, jak bude svět vypadat za 100 let. Co by podle tvého názoru ještě mělo být vynalezeno? Do větších oválů můžeš nakreslit obrázek.

- Opět necháme zpočátku pracovat žáky samostatně.
- Návodné otázky nevyslovujeme, ponecháme prostor dětské fantazii.

Kdybys uměl(a) věštit, pro co bys tuto schopnost využil(a)?

- Opět otázka, kde odpovědi jsou čistě na žácích.

Zkus si vzpomenout, jaké další pověsti znáš.

- Učitel u této mapy napovídá – postavy, prostředí jiných pověstí.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pověstí a porovnání příběhů, které žáci vymýšleli ve fázi evokace.

- Líbila se ti pověst?
- Co konkrétně tě zaujalo?
- Z jakého důvodu?

České pověsti pro malé děti

Libuše a Přemysl

Martina Drijverová

Kněžna Libuše převzala vládu po svém otci.

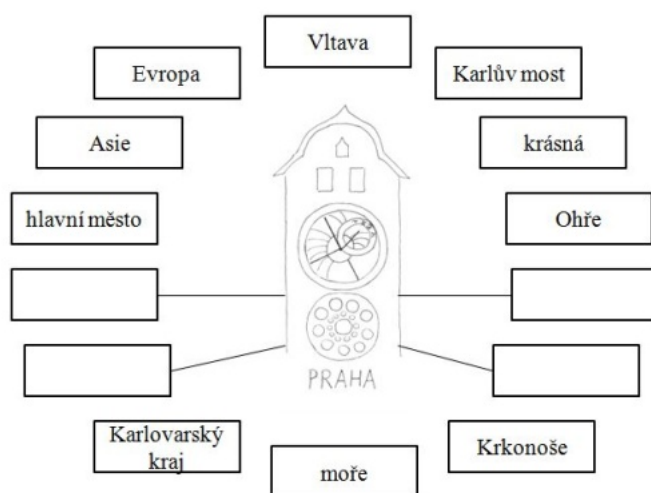
Byla velice moudrá a nejen to: uměla věštit, předpovídat, co se stane. Vyšla si třeba k řece Vltavě, jen tak se rozhlédla po blátivých březích a hned spustila: „Vidím město veliké, jeho sláva se bude hvězd dotýkat...!“

„No výborně,“ řekli si lidé. „V takovém městě budeme rádi bydlet – jenom je musíme postavit. A kněžna bude chtít ze všeho nejdřív hrad, to se rozumí. Tak abychom se do toho dali.“

Poráželi stromy, osekávali z nich větve a loupali kůru. Jeden nadšenec začal rovnou tesat práh ke dveřím, ten prý je u domu nejdůležitější.

„Práh, práh!“ volal pořád. Libuše, jak ho slyšela, povídá: „A to město se bude jmenovat Praha.“ Nikdo jí samozřejmě neodporoval.

Co všechno víš o Praze? Spoj pravdivá tvrzení s obrázkem a prázdná pole vyplň svými nápady.

Postavili kněžně hrad a kolem něj skutečně vyrostlo nádherné město. „Ta Libuše, ta to krásně předpověděla!“ libovali si lidé, protože se jim dobře vedlo.

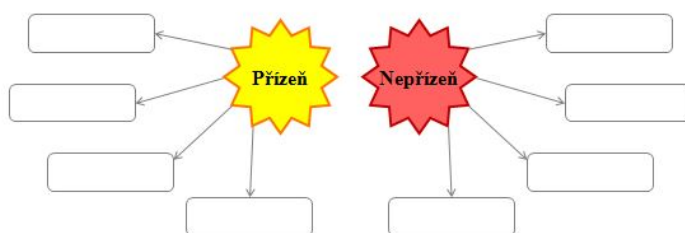
Ale i v dobrých časech není nouze o spory. Jednou se dva sousedé pohádali o majetek. O pole.

„Odjakživa bylo moje!“ tvrdil jeden. Ten druhý křičel, že je to pustá lež. Dohodnout se nemohli, a tak se vydali za Libuší, aby je rozsoudila. Kněžna, jak měla ve zvyku, přimhouřila oči a nahlédla do budoucnosti: „Ode dneška bude to pole po všechny časy tvoje!“ řekla prvnímu z mužů.

„No to je pěkné!“ rozzlobil se druhý. „Ani jsi s námi nepohovořila a hned máš rozhodnuto. To je tím, že jsi ženská. Vévoda by si dal se soudem větší práci. Běda mužům, kterým žena vládne!“

Libuši ta příkrá slova zamrzela. Ale že byla moudrá, přece jen uvažovala – třeba by bylo lepší, kdyby vládl muž. Ona by se mohla v klidu věnovat věštění. A pak, být pořád sama... to ji také netěšilo.

Čím si podle tebe získala Libuše přízeň lidí a čím naopak jejich nepřízeň?

„Najdu si manžela!“ oznámila lidem. Dala vyvést ze stáje koně, svého nejmilejšího bělouše. „Jdi, kam chceš!“ zašeptala mu do ucha a potom se obrátila k poddaným. „Tam, kde se kůň zastaví, tam najdete svého budoucího vévodu.“

Kůň běžel tři dny bez oddechu, až zůstal stát u pole ve vsi Stadice. Pohazoval bílou hřívou, hrabal kopytem a hlasitě ržál. Jako by upozorňoval na muže, který na poli zrovna oral.

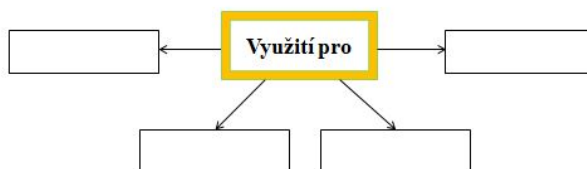
„Ty jsi ženich naší kněžny Libuše! Ty jsi náš kníže!“ vyhrkli na něj udýchaní poslové, kteří se po tři dny hnali za běloušem. Zvláštní věc: orač se ani nepodivil. Klidně se převlékl do přepychových šatů, co mu přivezli, a jel s posly na hrad.

Muž se jmenoval Přemysl. Lidé mu říkali Přemysl Orač a dohadovali se: věděla kněžna, kde ženicha najít, protože vidí do budoucnosti? Nebo byl její kůň zvyklý do Stadice často jezdit, takže tam trefil? Kdoví. Ať to bylo tak či tak, Libuše a Přemysl byli spolu šťastni a jejich rod vládl v Čechách dlouhý čas.

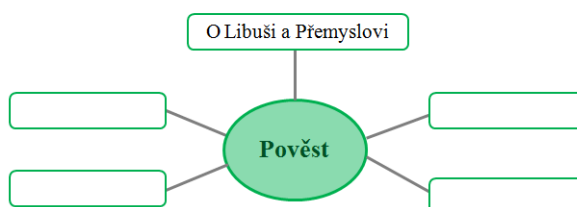
Zahraj si na věštce a do oválů napiš, jak bude svět vypadat za 100 let. Co by podle tvého názoru ještě mělo být vynalezeno? Do větších oválů můžeš nakreslit obrázek.

Kdybys uměl(a) věštit, pro co bys tuto schopnost využil(a)?

Zkus si vzpomenout, jaké další pověsti znáš.

Název	Miloš Kratochvíl – Až já budu velký; Chudák žirafa
Ročník	Čtvrtý
Časový rámeček	Část vyučovací hodiny
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení básně, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list, encyklopedie, internet
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele. Žák dokáže zodpovědět otázky vycházející z textu.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- Učitel žákům ukáže obrázky k básničkám a prozradí jejich názvy.
- O čem si myslíte, že by mohly být básně, které budeme za malý okamžik číst?
- Nápady mohou žáci zaznamenávat na papír.
- Žáci mohou v této fázi pracovat samostatně, ale i ve dvojicích či skupinách.
- Dobrovolníci mohou své nápady sdílet před třídou.
- Následuje společné čtení básně.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.

- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.
- Ptáme se žáků na důvod, proč právě tuto odpověď zapsali do své mentální mapy. Vedeme žáky k tomu, aby dokázali obhájit své názory.

Až já budu velký

Kdo nebo co je LELEK?

- Znájí všichni žáci význam slova lelek?
- Upozorníme žáky na to, že se jedná o vážnou věc.
- Snažíme se zabránit tomu, aby žáci vymýšleli hlouposti.
- Vedeme žáky také k tomu, aby jejich odpovědi byly založené na informacích z přečtené části básně, aby odpovědi byly něčím podložené.
- Důležité je, aby si své odpovědi žáci dokázali obhájit.

Co dělal strýc Jiří? Když říkáme, že chytáme lelky, co děláme?

- Slovní spojení má více významů. Kdo jich vymyslí více?

Chudák žirafa

Co všechno víš o žirafě?

- Zpočátku necháme pracovat žáky samostatně.
- Následně můžeme vytvořit společnou mentální mapu uprostřed tabule.
- Na co vše si vzpomeneme?
- Zajímala by někoho nějaká informace o žirafě?
- Využít můžeme encyklopedie, internet...

Proč nese báseň název Chudák žirafa?

- Otázka vychází z přečtené básně. Upozorníme proto žáky na to, že by jejich odpovědi měly být něčím podloženy.
- Učíme žáky obhajovat své názory, argumentovat.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou básní:

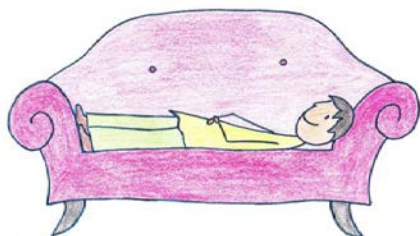
- Líbila se ti báseň? Která? Proč?
- Napadalo tě něco při čtení básničky?
- Jak bys báseň popsal svému kamarádovi?

Miloš Kratochvíl

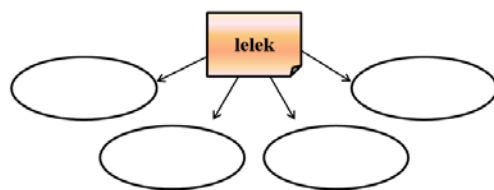
Až já budu velký

Až já budu velký,
budu chytat lelky
jako můj strýc Jiří,
co už chytil čtyři.

Na kanape lehnu,
tělem ani nehnu,
aby se mě lelek
ani trochu nelek.

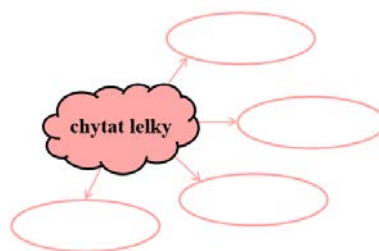

Kdo nebo co je LELEK?

Co dělal strýc Jiří?

Když říkáme, že chytáme lelky, co děláme?

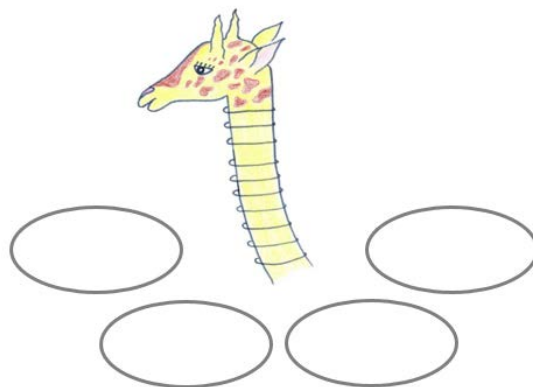

Miloš Kratochvíl

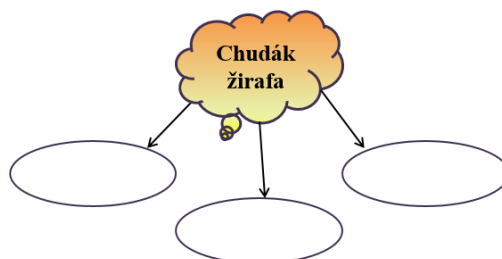
Chudák žirafa

Víte, co žirafa nemá?
Hlasivky. Je proto němá.
Nevyloudí ani hlásku,
kdyby chtěla vyznat lásku,
nebo když s ní cloumá vztek,
nevyjde z ní ani skřek.
Prostě ať se co chce děje,
nevykřikne, nezakleje.
Chudák! Krk dlouhý jak roura
a ani si nezakňourá.

*Co všechno víš
o žirafě?*

Proč nese báseň název Chudák žirafa?

Název	Zbyněk Malinský – Popelnice
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	1 vyučovací hodina
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit komunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Vymýšlení příběhu, čtení textu, práce s mentálními mapami, hledání odpovědí na otázky, diskuse
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele.

1. Evokace

Před rozdáním pracovních listů:

- O čem si dnes budeme číst?
- Zkuste to vymyslet sami.
- Žákům ukážeme obrázek a prozradíme indicie: popelářské auto, vysavač, špatně od žaludku, pláč.
- Vyzveme žáky, aby se pokusili pomocí indicií vymyslet, o čem by mohl být příběh, který se bude číst.
- Dobrovolníci mohou své příběhy přečíst před třídou.
- Následně rozdáme pracovní listy.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovými mapami:

- Společně si se žáky přečteme otázku, která je u příslušné mapy kurzívou.
- Aby si žáci poradili s úkoly, učitel pomáhá návodnými otázkami.
- Po vyplnění mentální mapy diskutují žáci nejdříve ve dvojicích o svých odpovědích, následuje diskuse v rámci celé třídy.

Vymysli, co dalšího by popelnici ještě mohlo těšit.

- Otázka se vztahuje k přečtené části textu. Proto žáky upozorníme na to, že by jejich odpovědi měly být něčím podloženy. Odpověď by neměla být pouhým výmyslem, který postrádá logiku.
- Učíme žáky obhajovat své názory, argumentovat. Ptáme se, proč žák právě toto napsal jako svou odpověď.

Pokus se příběh pozměnit. Vymysli, jak jinak se mohl vysavač zachovat.

- Bylo chování vysavače správné?
- Napravte chování vysavače, pokuste se vymyslet jiné možnosti, jak se vysavač mohl zachovat. Co mohl udělat jinak?
- Dobrovolníci mohou své nápady přečíst před třídou.

Vyber z možností takové, které si myslíš, že se hodí pro popelnici z příběhu – přemýšlej o tom, jaká je. Vlastnosti, které se pro popelnici z příběhu hodí, zakroužkuj a spoj s obrázkem.

- Žáci pracují nejdříve samostatně.
- Učitel žákům následně pomáhá objasňovat významy vlastností.
- Jednotlivé vlastnosti můžeme také zdramatizovat.

Vyber si jednu neživou věc, kterou používáš každý den a zapiš ji do fialového oválu. Představ si, co by taková věc říkala, kdyby mohla mluvit – zapiš do zbylých volných oválů.

- Poslední otázka rozvíjí diskusi.
- Chováme se k věcem vždy slušně?
- Dobrovolníci mohou sdílet své odpovědi před třídou.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou pohádkou. Porovnání přečteného příběhu s těmi, které žáci vymýšleli ve fázi evokace. Přiblížil se někdo nějakou myšlenkou přečtenému příběhu?

- Líbil se ti příběh? Z jakého důvodu?
- Plyne z pohádky nějaké ponaučení?

Zbyněk Malinský

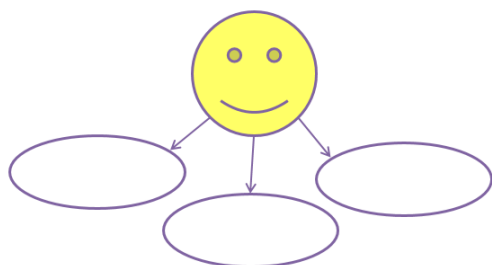
Popelnice

Popelnice nemá zrovna veselý život. Komu se co nehodí, co kde překáží – šup s tím do popelnice. Slupky z brambor, prach z vysavače, popel z kamen, špinavé papíry, hadry, kosti, střepy, takové věci každý hází do popelnice. Chudák popelnice to polyká, polyká, až se dusí, až toho má po krk, zrovna po krk. A k tomu s ní nikdo vlídně nepromluví.

Vždycky ve středu přijede popelářské auto. Na to se popelnice velice těší. Středa je pro ni nejkrásnější den. Popelnice strčí hlavu do velkého bubnu na autě, který se pořád otáčí, a všechno do toho bubnu vyklopí. Panečku, to se jí uleví! Přitom jí popelářské auto dieselovým hlasem povídá: „Pfa, pfa, pfa, nazdar, holka, pfa, pfa, pfa, to máme dneska pěkně, pfa, pfa, pfa.“

Vymysli, co dalšího by popelnici ještě mohlo těšit.

Jednou, když byla popelnice zase plná popela, prachu a podobného neřádu, že se víko nedalo ani zavřít, přišel vysavač s pytlíkem smetí.

„Já už nemůžu. Počkej chvílku s tím smetím, milý vysavači, dnes přijedou popeláři.“ řekla popelnice.

„Tohle ještě spolkní, jen pořádně otevři tu svou škaredou papulu,“ povídá vysavač a nacpal jí všechno smetí do úst, až se jí udělalo špatně od žaludku.

Pokus se příběh pozměnit. Vymysli, jak jinak se mohl vysavač zachovat.

Hlavně jí to ale přišlo líto, že se rozplakala a plakala a plakala. Plakala, ještě když přijelo popelářské auto, pfa, pfa, pfa...

„Co to vidím, co to vidím,“ povídá auto a popelnice mu všechno s pláčem vypráví.

„Víš co, pojed' se mnou, když jsou na tebe takoví,“ řeklo auto, popelnice naskočila a z Nuslí poslala pohlednici. Potom řela: „Je to krása, takhle cestovat. Ale já už bych, milé auto, radši domů.“

„Pfa, pfa, pfa!“ durdilo se auto. „Co tě to napadá! Víš dobře, že do Sluneční ulice jezdím až ve středu.“

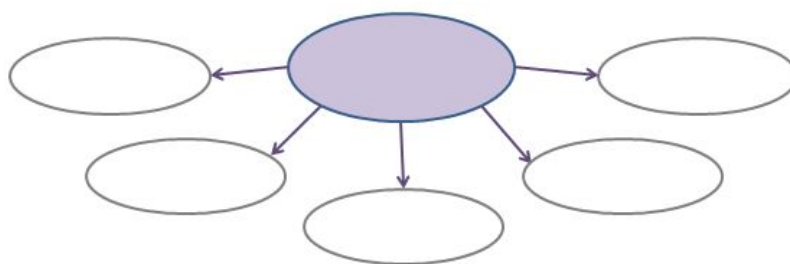
„Co si tam ale beze mne s tím smetím počnou?“

„Co si počnou! Co si počnou, pfa, pfa, pfa! Jen se nestarej!“ řeklo auto a při tom zůstalo.

Vyber z možností takové, které si myslíš, že se hodí pro popelnici z příběhu – přemýšlej o tom, jaká je. Vlastnosti, které se pro popelnici z příběhu hodí, zakroužkuj a spoj s obrázkem.

Vyber si jednu neživou věc, kterou používáš každý den a zapiš ji do fialového oválu. Představ si, co by taková věc říkala, kdyby mohla mluvit – zapiš do zbylých volných oválů.

Název	Radek Malý
Ročník	Čtvrtý
Časový rámec	Část vyučovací hodiny
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Klíčové kompetence	k řešení problémů – kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit kommunikativní – formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory, vyjadřuje se výstižně; naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor sociální a personální – přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
Činnosti	Čtení básně, práce s mentální mapou – vymýšlení vlastních rýmů
Pomůcky	Pracovní list
Cíl	Žák dokáže vyjádřit své dojmy z četby a zaznamenává je. Žák pracuje tvořivě s literárním textem podle svých schopností a pokynů učitele.

1. Evokace

Po rozdělení pracovních listů:

- V této fázi pracují žáci ve dvojicích.

Ve dvojicích přemýšlejte o tom, proč básník přiřadil slunci zrovna tyto vlastnosti.

- Žáci diskutují nejdříve ve dvojicích.
- Vymýšlejí důvody, proč by mohlo být slunce ukňourané, rozesmáté...
- Myšlenky mohou zaznamenávat na papír.
- Následně můžeme diskutovat v rámci celé třídy.

2. Uvědomění si

Práce s myšlenkovou mapou:

A jaké je slunce podle tebe? Inspiruj se slunečními rýmy pana spisovatele a pokus se vymyslet své.

- Žáci mohou v této fázi pracovat samostatně či ve dvojicích.
- Před touto aktivitou je možné vytvořit na tabuli společnou myšlenkovou mapu všech možných vlastností, které žáky napadnou jako charakteristické pro slunce.
- Ulehčíme tím vymýšlení nových vlastností a žáci se tedy mohou pustit do tvorby rýmů.
- Dobrovolníci mohou své rýmy sdílet před třídou.

3. Reflexe

Zamyšlení nad přečtenou básní:

- Líbila se ti báseň? Proč?
- Napadalo tě něco při čtení básně?
- Jak bys báseň popsal svému kamarádovi?
- Bylo pro tebe obtížné vymýšlení rýmů?

Radek Malý

Jaké je slunce v létě?

Ve dvojicích přemýšlejte o tom, proč básník přiřadil slunci zrovna tyto vlastnosti.

A jaké je slunce podle tebe? Inspiruj se slunečními rýmy pana spisovatele a pokus se vymyslet své.

